

***Competències,
organització i actuacions
d'un centre públic
d'educació secundària
de la Conselleria
d'Educació***

Rosa M. Binimelis
*Orientadora de l'IES Aurora
Picornell i professora
associada de la UIB*

Educació i Cultura
(2008-2009), 20:
55-68

Competències, organització i actuacions d'un centre públic d'educació secundària de la Conselleria d'Educació

Skills, organization and actions in a public secondary school

Rosa M. Binimelis

Orientadora de l'IES Aurora Picornell i professora associada a la UIB

Resumen

En este artículo, la autora, nos presenta la organización y funcionamiento de un centro de educación secundaria obligatoria de la ciudad de Palma de Mallorca. El objetivo preferente es ofrecer una atención cualitativa y diferenciada a las necesidades del alumnado, lo cual implica una organización de los recursos del centro flexible y cambiante. La dinámica de funcionamiento es por programas, a pesar de que por su contenido recaiga en algún departamento en concreto, el compromiso es siempre de centro, con el apoyo de toda la comunidad educativa.

Palabras clave: educación secundaria obligatoria, organización escolar, compromiso docente, comunidad educativa

Abstract

This article presents the organisation and functioning of a compulsory secondary school in the city of Palma de Mallorca. Its main objective is to offer qualitative, differentiated attention to student needs, which involves organising school resources in a flexible, changeable manner. The operational dynamics are organised into programmes and although they fall to one or another department in particular because of content, the commitment is always the school's, with the support of the entire educational community.

1. Contextualització i característiques generals de l'IES Aurora Picornell

L'IES Aurora Picornell és un centre públic de secundària que enguany celebra l'onzè aniversari. Està ubicat a la barriada de la Soledat, al costat d'altres dues barriades molt conegudes de la ciutat de Palma, la de Son Gotleu i la del Polígon de Llevant. Totes es caracteritzen per la condició perifèrica, una alta densitat demogràfica i perquè hi ha un nombre significatiu de població jove immigrant sense qualificació laboral i amb un baix nivell cultural. Es tracta de barriades que han experimentat tot un procés de degradació progressiva i que avui dia estan poblades, per una part, per una població envellida i, per una altra, per una població més jove, pertanyent a diversos grups ètnics. L'emplaçament del centre en un extrem del barri provoca que en siguin contigües altres barriades de recent expansió, com es Molinar i es Coll d'en Rabassa.

A la zona hi ha altres centres educatius, a més del nostre. Per una banda, hi ha la xarxa de centres públics de primària: CP Joan Capó, CP Es Pont, CP Gabriel Valseca, CP Rafal Vell, CP Alexandre Rosselló, CP Infant Felip i CP La Soledat; per altra, una sèrie de centres concertats tant de l'etapa de primària com de la de secundària, inclosos els cicles formatius i batxillerat, fet que suposa un greu inconvenient per a la nostra supervivència educativa i acadèmica. Les construccions i els habitatges de la zona són de baixa qualitat i de mida reduïda, factors que dificulten la convivència dels usuaris. Els barris de què parlem estan situats a zones on sol haver-hi conflicte social, on les famílies, majoritàriament desestructurades, es troben immerses en una delicada situació econòmica, sense serveis sanitaris i culturals al seu voltant i amb un alt grau de desprotecció, marginació i delinqüència. Els serveis existents a penes cobreixen les necessitats bàsiques de la població resident i són totalment insuficients. Són barriades caracteritzades per un alt índex de problemàtica social que pateixen el descrèdit de la resta de la societat i l'oblit de la major part de les institucions. Durant molts d'anys, aquest centre ha estat receptor de gran part d'alumnat procedent d'altres zones de Palma que no trobaven plaça prop de casa seva a l'institut corresponent, alumnat d'incorporació tardana, alumnat expulsat d'altres centres, alumnat immigrant... L'IES Aurora Picornell té un total de 256 alumnes, dels quals 187 són d'ESO; 10 de garantia social i 59 d'ESPA (educació secundària per a adults). El percentatge d'alumnat estranger és del 45%, la qual cosa representa gairebé la meitat de tot l'alumnat. Hi ha un total de dinou nacionalitats representades. D'aquí es dedueix que el perfil de l'alumnat respon bàsicament a dos grups:

- a) Un grup homogeni que pertany a una tipologia que presenta moltes mancances socioeducatives.
- b) Un grup heterogeni d'alumnat de països estrangers comunitaris i no comunitaris.

En aquest cas, els conceptes d'homogeneïtat o heterogeneïtat fan referència al nivell de competència curricular i a l'actitud i la predisposició envers l'estudi.

El còmput total d'alumnat pot semblar poca gent, però cal tenir present que parlem d'un edifici petit que no pot acollir gaire més gent, per una banda, i també cal tenir present la peculiar tipologia del nostre alumnat, per una altra. Ambdues coses reclamen una valoració qualitativa de la situació.

Pel que fa al nombre de docents que hi treballen, hi ha un total de cinquanta-un professors i professores, més l'inspector. D'aquí podem deduir el següent:

- a) Malgrat que sembli que la proporció entre nombre de professors i nombre d'alumnes és descompensada, cal mantenir-la i fins i tot augmentar-la en benefici

del correcte desenvolupament dels programes específics que el centre aplica i dels quals parlarem més endavant.

b) La inclusió de la figura de l'inspector com un membre més del conjunt del claustre és prioritari per a nosaltres i per a un bon funcionament del centre, hi ha una total implicació de l'inspector en tots els nivells: informació, assessorament, suport, supervisió, etc. No es pren cap decisió que afecti mínimament la dinàmica del centre que no compti amb el seu parer i malauradament són moltes les decisions que s'han de prendre i de vegades amb caràcter d'urgència, atès el caràcter assistencial del centre.

Oferta educativa de l'IES Aurora Picornell

1r i 2n CICLE D'ESO

PALIC: PROGRAMA D'ACOLLIDA LINGÜÍSTICA I CULTURAL

PROGRAMA DE DIVERSIFICACIÓ CURRICULAR

PROGRAMA D'INTEGRACIÓ

PROGRAMA D'AUDICIÓ I LLENGUATGE

PROGRAMA DE COMPENSACIÓ EDUCATIVA

(PROGRAMA D'INICIACIÓ A TALLERS PROFESSIONALS)

PROGRAMA DE SERVEIS A LA COMUNITAT

ESPA: EDUCACIÓ SECUNDÀRIA PER A ADULTS

UN MÒDUL D'INICIACIÓ PROFESSIONAL: MANTENIMENT D'EDIFICIS

RECURSOS HUMANS (RRHH)/ÒRGANS DE TREBALL

DEPARTAMENTS DIDÀCTICS (DD)

DEPARTAMENT D'ORIENTACIÓ (DO)

COMISSIÓ DE COORDINACIÓ PEDAGÒGICA (CCP)

EQUIP EDUCATIU (ED)

EQUIP DIRECTIU (ED)

REUNIÓ DE TUTORS (RT1)/(RT2)

EQUIP DE SUPORT (ES)

CONSELL ESCOLAR (CE)

L'equip directiu està integrat per la directora, la cap d'estudis, el cap d'estudis adjunt —torn d'horabaixa— i la secretària. No obstant això, setmanalment també hi assisteixen la cap del Departament d'Orientació, les dues coordinadores de cicle, la coordinadora del programa PALIC i la coordinadora del Departament d'Activitats Extraescolars. Aquest fet indubtablement té una rellevant importància, ja que constata la total implicació del Departament d'Orientació en la política duta a terme per l'equip directiu.

L'IES AURORA PICORNELL compta, a més, amb:

COORDINADORS/ES:

COORDINADORA DE PRIMER CICLE

COORDINADORA DE SEGON CICLE

COORDINADORA DE PALIC (PLC)

COORDINADORA DAEC

Dinàmica de funcionament del centre

Des d'una perspectiva sistèmica i contextualitzada, la finalitat de l'IESAP és *educar*, per tant, això implica alguna cosa més que instruir, entenent per instrucció la trans-

missió de coneixements; formar i integrar són dues fites que tot el professorat i l'equip directiu tenen molt assumides.

L'objectiu preferent és l'atenció qualitativa i diferenciada a les necessitats de l'alumnat, la qual cosa implica una organització flexible i canviant dels recursos del centre. La dinàmica de funcionament del centre és per programes; malgrat que pel seu contingut recaigui en algun departament en concret, el compromís sempre és de centre amb el suport de tota la comunitat educativa. Els programes s'operativitzen des del Departament d'Orientació, del qual parlarem a continuació.

El Departament d'Orientació

Aquest departament té una importància crucial en la dinàmica de funcionament del centre, no tant per les funcions que li corresponen sinó per la sintonia que manté amb la política educativa duta a terme per l'equip directiu.

Els membres del Departament d'Orientació, d'acord amb les instruccions per al DO facilitades per la DG d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat de la Conselleria d'Educació i Cultura —prorrogades les del curs anterior 2003-04—, són els següents:

- Professorat de l'especialitat de psicopedagogia (orientador/a)
- Professorat d'àmbit:
 - Lingüístic i social
 - Científic i tecnològic
 - De l'àrea pràctica
- Mestres:
 - De les especialitats de pedagogia terapèutica i d'audició i llenguatge
 - De suport per a la compensació de les desigualtats (atenció a la diversitat AD):
 - Mestre d'educació compensatòria
 - Mestre de taller de llengua i cultura
 - De formació bàsica als programes de garantia social o iniciació professional
- Professorat de formació i orientació laboral (FOL)
- Professorat tècnic d'FP de serveis a la comunitat
- Intèrpret de signes, auxiliar tècnica educativa (ATE)

A l'IESAP, al departament, hi ha un total de tretze membres, dels quals tres són membres de l'equip directiu; concretament parlem de la directora com a orientadora, la cap d'estudis com a professora d'àmbit i la secretària com a logopeda. Aquest fet, com ja s'ha esmentat, té indubtablement unes clares repercussions en la dinàmica de funcionament del departament. La cap del departament és l'altra professora d'àmbit.

Gaudim d'una figura que, malgrat que no consti segons normativa, com a membre del DO té un paper clau en un centre de les característiques de l'Aurora Picornell; ens referim a la treballadora social. Val la pena, en una trobada d'aquestes característiques, parlar una mica més del tema. La intervenció duta a terme per la treballadora social forma part del programa de serveis a la comunitat.

FUNCIONS DEL/DE LA TREBALLADOR/A SOCIAL (Resolució de 29 d'abril de 1996, BOE 31/05/96)

A. Col·laboració en la detecció de les necessitats socials de la zona i necessitats d'escolarització de l'alumnat en desavantatge, participant en els processos d'esco-

larització d'aquest alumnat, en col·laboració amb els equips d'orientació educativa i psicopedagògica (EOEP), educació primària/permanent (EP), els serveis de salut mental (SSM) i les comissions d'escolarització.

B. Proporcionar criteris per a la planificació de les actuacions de compensació educativa que s'han d'incloure en el projecte educatiu de centre (PEC) i en el projecte curricular de centre (PCC).

C. Proporcionar criteris perquè el pla d'acció tutorial (PAT) i el pla d'orientació acadèmica i professional (POAP) atenguin la diversitat social i cultural de l'alumnat i facilitin l'acollida, la integració i la participació de l'alumnat en desavantatge, així com la continuïtat del seu procés educatiu i la transició a la vida adulta laboral.

D. Proporcionar criteris, en col·laboració amb el departament d'orientació i les juntes de professors/es, per a la planificació i el desenvolupament de les mesures de la flexibilitat organitzativa i adaptació del currículum per ajustar la resposta educativa a les necessitats dels alumnes en desavantatge.

E. Actuar com a mediador entre les famílies dels alumnes en desavantatge i el professorat.

F. Programa de seguiment i control de l'absentisme, en col·laboració amb el SSM i altres.

G. Vetllar, conjuntament amb l'equip directiu, perquè l'alumnat en desavantatge tingui accés i utilitzi els recursos de l'institut, ordinaris i complementaris i facilitar l'obtenció d'altres recursos que facin incidència en la igualtat d'oportunitats (beques, ajudes, subvencions...).

Com pot observar-se, les funcions que té assignades la treballadora social són moltes i diverses, faciliten el contacte i la intervenció amb les famílies i altres serveis ubicats fora del recinte escolar. També duu a terme una tasca d'envergadura, atesa la problemàtica d'absentisme que presenta l'alumnat de la zona, amb tot el tema de protocols d'absentisme. La figura del treballador/a social no hauria de ser una excepció en el nostre centre i estar més normalitzada als centres d'educació secundària. A continuació, s'adjunta la relació d'entitats amb les quals en un moment o altre s'han fet activitats conjuntes:

XARXA DE TREBALL EN EQUIP

• SERVEIS DE LA XARXA D'ORIENTACIÓ LABORAL

- IMFOF (Institut Municipal de Formació Ocupacional i Feina).
- SMO (Servei Municipal d'Orientació).
- SOIB/SOAIL (Servei d'Orientació i Assessorament per a la Inserció Laboral).

• FORMACIÓ OCUPACIONAL

- SOCIETAT COOPERATIVA DE FORMACIÓ OCUPACIONAL JOVENT (joves en situació de risc d'exclusió. Especialitats: xapa-pintura, serveis tècnics de manteniment, forjar ferro, estilisme.)

• SERVEIS PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT

- ASPAS (per a persones amb discapacitat auditiva)
- IBAS (Institut Balear d'Afers Socials)
- COORDINADORA de persones amb discapacitat psíquica o malalties mentals

- AMADIP (per a persones amb discapacitat física i/o psíquica)
- UNAC (inserció laboral per a persones amb discapacitat psíquica, física i sensorial)

• **SERVEIS PER A IMMIGRANTS**

- OFIM (Oficina d'Informació i Assessorament als Immigrants, gestió Creu Roja, Ajuntament de Palma-CIM.)
- PATRONAT OBRER (per a minories ètniques, immigrants)
- FAIB (Federació d'Associacions d'Immigrants Balear/Traduccions, intèrprets, assessorament)

• **SALUT**

- CENTRES DE SALUT
- HOSPITAL DE SON LLÀTZER
- SALUT MENTAL PER A ADULTS
- UNITAT DE SALUT MENTAL INFANTOJUVENIL
- CÀRITAS
- SERVEIS SOCIALS
- INSTITUT BALEAR DE LA DONA
- OFICINA DE DEFENSA DEL MENOR
- PREFECTURA GENERAL DE TRÀNSIT
- POLICIA NACIONAL
- POLICIA LOCAL
- SERVEI DE PROTECCIÓ AL MENOR I ATENCIÓ A LA FAMÍLIA
- LLARS DE MENORS

• **DROGUES**

- SERVEI MUNICIPAL DE PREVENCIÓ DE DROGODEPENDÈNCIES DE L'AJUNTAMENT DE PALMA
 - «Decideix»
 - Programa específic a l'IES Aurora Picornell
- ONG

• **PISE**

- SON CANALS
- TALLER DE NETEJA DE COTXES (GREC)
- URBAN (Sa Gerreria)
- ES PINARET (joves amb mesures judicials en situació d'internament)

• **TEMPS LLIURE**

- CREU ROJA (Projecte *Puertas abiertas*)
- CASAL DE JOVES
- Centre Municipal de Serveis Socials LLEVANT SUD (Projecte d'intervenció grupal i comunitària, actuacions amb joves en situació de risc social: joves de tretze a divuit anys)
- POLIESPORTIUS

• **EDUCACIÓ**

- ESCOLES D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA
- EOEP
- OFICINA D'ESCOLARITZACIÓ
- IES
- SERVEI D'INSPECCIÓ EDUCATIVA
- DIRECCIÓ GENERAL D'ORDENACIÓ, INNOVACIÓ I FORMACIÓ DEL PROFESSORAT
- DIRECCIÓ GENERAL DE PERSONAL DOCENT
- DIRECCIÓ GENERAL DE PLANIFICACIÓ I CENTRES
- DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA
- UIB

El Departament d'Orientació té tres blocs d'intervenció:

- Pla d'acció tutorial (PAT)
- Pla d'orientació acadèmica i professional (POAP)
- Suport al procés d'ensenyança i aprenentatge

El funcionament es concreta en una sèrie de programes, com a resposta a la problemàtica que pateix bona part de l'alumnat del centre: absentisme, expulsions per problemes greus de disciplina i manca de col·laboració per part de la família.

Els programes en qüestió són els següents:

PROGRAMES

<i>P.1. Programa de relacions internes (PRI): es desenvolupa en cinc subprogrames</i>
P.1.1 PRI amb l'equip directiu
P.1.2 PRI amb la Comissió de Coordinació Pedagògica
P.1.3 PRI amb les juntes de professorat de grup
P.1.4 PRI amb els altres departaments didàctics
P.1.5 PRI amb la coordinadora d'extraescolars
<i>P.2 Programa d'atenció individualitzada a l'alumnat (assessorament psicopedagògic)</i>
<i>P.3. Programa de relacions externes (PRE): es desenvolupa en dos subprogrames</i>
P.3.1 PRE amb el sector educatiu (zona)
P.3.2 PRE amb altres organismes i/o institucions
<i>P.4 Programa d'orientació acadèmica i professional</i>
<i>P.5 Programa d'acció tutorial</i>

P.6 PIZ (Programa intercentres de la zona)

P.7 Programa de diversificació curricular

P.8 Programa de pedagogia terapèutica i d'audició i llenguatge

P.9 Programa d'atenció a la diversitat (equip de suport)

P. 10 Programa d'intervenció socioeducativa (PISE)

P.11 Programa de serveis a la comunitat

P.12 Programa d'iniciació professional: manteniment d'edificis

P.13 Programa de suport a la lectoescriptura

A continuació comentarem molt breument alguns d'aquests programes i després ens entretindrem un poc més en uns altres que són considerats de més interès, ateses les característiques de l'auditori de la trobada.

Programa de relacions internes i externes

Dins el Programa de relacions internes mereixen especial esment les juntes de professorat de grup. Es duen a terme amb una periodicitat gairebé setmanal, a petició del tutor o la tutora, professor o professora d'àrea i/o membre de l'equip directiu o del Departament d'Orientació. Hi acudeixen tots els professors que imparteixen classes al grup en qüestió, un representant de l'equip directiu, els membres del DO implicats i sempre l'orientadora; presideix la reunió el tutor o la tutora corresponent.

La metodologia que se segueix és una presentació per part del tutor del rendiment del grup i, a continuació, es comenta alumne per alumne, amb la intervenció de tots els membres presents a la reunió. L'efectivitat de les reunions és alta perquè són operatives, es prenen decisions a curt termini per millorar la dinàmica de funcionament del grup. També serveixen per agilitar les decisions preses en les juntes d'avaluació.

Pel que fa a les relacions externes, es mantenen bones relacions amb la UIB. Anualment es reben practicants de pedagogia i psicopedagogia; l'experiència sempre ha estat valorada molt positivament per ambdues parts.

Pla d'orientació acadèmica i professional (POAP)

Adreçat especialment a l'alumnat de quart, encara que enguany s'ha fet extensiu també a l'alumnat de segon. Té com a objectiu donar informació i pautes referents a l'àmbit formatiu i laboral. Forma part del Pla d'acció tutorial.

Pla d'acció tutorial (PAT)

Programa d'acció tutorial adreçat a tot l'alumnat d'ESO. El duu a terme l'orientadora, aprofitant la reunió setmanal que es fa amb tots els tutors. El programa es desenvolupa

en les sessions de tutoria. L'objectiu és atendre les necessitats pròpies del moment evolutiu de l'alumnat, amb continguts que van des d'activitats d'autoconeixement, entrenament en la presa de decisions, tractament de diferents temes transversals, etc. Es fa un plantejament diferent per a cada un dels cicles.

PIZ (Programa intercentres de la zona)

És un programa de centre coordinat conjuntament pel Departament d'Orientació i l'equip directiu que té com a objectiu el tractament personalitzat de l'alumnat del centre que, després d'haver esgotat tots els recursos i les possibilitats de què el centre disposa, es troba en una situació delicada davant la qual el risc de fracàs i d'abandonament dels estudis guanya força.

Es parteix del plantejament que l'alumnat de la zona pugui ser escolaritzat en qual-sevol dels quatre centres que tenim.

El canvi de centre implica un canvi d'ambient, de dinàmica de funcionament, de la pròpia cultura de centre i, tot plegat, pot contribuir a donar un nou al·licient a l'alumnat en qüestió.

Programa de diversificació curricular (PDC)

Programa coordinat des del DO i desenvolupat preferentment pel professorat dels àmbits sociolingüístic, científic i tecnològic, com també per altre professorat col·laborador. S'adreça a un grup d'alumnat, mai no superior a quinze persones, amb un perfil que respongui als criteris establerts (breument fem referència a alumnat que presenta un baix rendiment però que demostra interès i bona predisposició per a l'estudi). L'objectiu preferent és l'adaptació del currículum mitjançant la globalització de les àrees comunes en dos blocs, la reducció del nombre de professorat, la dedicació tutorial més intensa i la inclusió de determinades àrees com: habilitats bàsiques d'anglès i aprendre a aprendre.

D'acord amb el títol I del capítol VII de la LOCE, s'introdueix el concepte d'alumnat amb necessitats educatives específiques i amb aquest terme s'engloben quatre tipus d'alumnat: alumnat de compensatòria, alumnat estranger, alumnat superdotat intel·lectualment i alumnat amb necessitats educatives especials.

Els programes que abraçarien, per tant, l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives específiques són els següents:

Programa d'integració d'alumnat amb NEE

Programa d'atenció a la diversitat

Programa coordinat des del Departament d'Orientació (DO) i desenvolupat per les dues professores de pedagogia terapèutica (PT), adreçat a atendre específicament i preferentment, dins el seu grup de referència, l'alumnat amb mancances derivades d'una discapacitat física, psíquica o sensorial, la qual cosa implicarà l'elaboració d'adaptacions curriculars individualitzades (DIAC), en el cas que sigui necessari, i les pertinents reunions de coordinació entre la PT i el professorat d'àrea corresponent.

Paral·lelament, seguint amb la mateixa dinàmica de funcionament, hi ha el programa d'atenció a la diversitat; per al qual tenim dues mestres, membres del DO, dedicades al tema.

Programa d'intervenció socioeducativa (PISE)

Programa en què s'inclouen alumnes que es troben en una situació de risc social greu i que normalment acumulen una experiència acadèmica irregular, amb resultats poc satisfactoris. A més a més, solen manifestar conductes disruptives, com també mancances

significatives d'hàbits d'estudi. Es prioritza l'alumnat amb expedient obert a Serveis Socials.

La proposta consisteix en l'oferta d'una modalitat d'escolaritat compartida amb una unitat docent externa (UDE), regida pel conveni existent entre la Conselleria d'Educació i la resta d'organismes implicats. La coordinació didàctica correspon al DO. L'objecte fonamental d'aquest programa és modificar tant com es pugui la situació individual de l'alumne i intentar que assoleixi un nivell de competència curricular mínim en les àrees instrumentals bàsiques i que millori la seva competència social.

Programa d'acollida lingüística i cultural (PALIC)

Adreçat a l'alumnat nouvingut i/o d'incorporació tardana i a les seves famílies. Té com a objecte afavorir la seva incorporació i integració dins la dinàmica del centre, com també el coneixement mutu i l'acceptació del fet multicultural com a element enriquidor de la convivència en els centres educatius i en la societat en general. És un programa complex que requereix un gran esforç organitzatiu intern i recursos específics, tant humans com materials. Atesa la tipologia de l'alumnat, el programa se subdivideix en nivells segons el grau de coneixement i d'habilitat lingüística de cada integrant d'aquest grup.

Programa d'iniciació professional o garantia social

Aquest programa té poc alumnat però el seu rendiment és molt bo. Tant la formació bàsica com l'específica la duu a terme el professorat del DO. La formació i l'orientació laboral (FOL) la imparteix l'orientadora.

Programa de lectoescriptura

Adreçat a alumnat que presenta greus mancances de lectoescriptura. Es prioritzen els primers cursos de l'ESO i s'hi dediquen dues sessions setmanals, de les quals es fa càrrec l'orientadora amb l'ajuda de les practicants. El suport es realitza fora de l'aula i es procura escollir les matèries que suposin per a l'alumne un aprofitament més baix del temps.

Tots els programes tenen un caràcter obert, és a dir, es pot incorporar l'alumnat al llarg de tot el curs. Igualment poden sortir del programa quan es determini per raons objectives.

Per incorporar l'alumnat seleccionat, s'ha de tenir la seva acceptació, la de la família i la posterior aprovació del Servei d'Inspecció Educativa.

Un dels programes als quals tal vegada valdria la pena dedicar un poc més de temps, per la seva efectivitat i originalitat, és el Programa d'atenció individualitzada (PAI).

Programa d'atenció individualitzada

• Què és?

És un programa que té com a objectiu fer un seguiment personalitzat dels alumnes que presenten problemes greus de comportament i que, per tant, no es poden adaptar al ritme de funcionament del centre; per exemple, no aguanten una classe sencera, no volen pujar a classe, distorsionen...

• Com s'organitza?

1. La demanda arriba al DO de part del tutor, equip directiu o equip docent del grup.
2. Des del DO es fa una recollida d'informació de l'alumne: l'expedient, l'entrevista amb la tutora, professors...
3. Si es decideix que formi part del programa, ens posam en contacte amb la família per recollir més informació, comunicar la seva entrada en el programa i pactar un seguiment de l'alumne perquè col·laborin conjuntament en la tasca.

4. Fem una reunió amb el tutor i l'alumne per explicar-li la funció del programa i intentar arribar a un compromís. Si l'alumne accepta, es pacta una hora setmanal durant la qual es treballarà amb l'orientadora.
5. L'alumne, com hem dit, acudeix a una sessió setmanal amb l'orientadora i durant aquesta sessió es treballen:
 - Habilitats socials.
 - Compromís setmanal per millorar el comportament dins l'aula i el centre, mitjançant un full de signatures.
 - S'ofereix un espai obert en què l'alumne/a pugui expressar les seves inquietuds, dubtes...
6. Paral·lelament, es comunica als tutors, professorat i família el funcionament de l'alumne dins el programa.

• Com es treballa durant una sessió?

Durant la sessió setmanal es revisa el compliment del compromís que s'havia pactat per aquella setmana.

Mitjançant el full de signatures, es comenten els èxits i els incidents ocorreguts durant la setmana.

Les habilitats socials i d'autocontrol es treballen a partir de les faltes i les amonestacions acumulades durant la setmana per l'alumne. En cada cas, s'analitza de manera puntual què va passar, per què, què va fer ell... Es tracta de fer una reflexió sobre la seva manera de comportar-se en aquella situació concreta i oferir-li una resposta alternativa, ja que molts d'ells actuen de manera impulsiva i/o agressiva perquè no ho saben fer d'una altra manera.

Aquest treball a la vegada es complementa amb un treball tutorial, ja que es duu a terme un programa d'habilitats socials dins l'aula amb el gran grup a l'hora de tutoria.

Com ja hem apuntat abans, es deixa un espai perquè l'alumne pugui manifestar les seves inquietuds i els seus malestars i pugui contar tot allò que ell vulgui sobre la família, els amics...

Per acabar la sessió, es torna a pactar el compromís setmanal i se li dona el nou full de signatures.

Reprent el tema objecte de reflexió, i ja per concloure, volem recordar que el títol de la comunicació fa referència a les competències, l'organització i les actuacions d'un centre públic de secundària i ens hem centrat gairebé exclusivament en el funcionament del Departament d'Orientació. Evidentment no és per casualitat.

El DO no és un departament més en un centre d'educació secundària, i més en un centre que funciona bàsicament per programes i en què tot l'equip directiu, com ja s'ha esmentat en el seu moment, forma part de l'esmentat departament. Indubtablement, és una bona manera d'assegurar que es faci un abordatge comú al centre i que es prengui com a primera premissa que, en educació, l'objectiu preferent ha de ser sempre l'atenció qualitativa i diferenciada de les necessitats de l'alumnat.

Partint d'aquest principi, qualsevol centre s'ha d'esforçar per organitzar-se d'una forma flexible i canviant, mantenint la possibilitat d'adaptació a les necessitats esmentades. D'aquesta manera, el centre s'haurà de saber articular i fer una profitosa utilització dels recursos humans i materials de què disposi, per millorar la seva qualitat educativa de manera que resulti útil per a tot tipus d'alumnat i, molt especialment, per a l'alumnat que presenti més dificultats d'adaptació.

Bibliografia

- ANTÚNEZ, S. (2000). «La regulación de la convivencia en los centros escolares a través de los documentos institucionales». A: *AA. VV. Disciplina y convivencia en la institución escolar*. Barcelona: Graó.
- BINIMELIS, R. M. (1998). «Función directiva e innovaciones y cambio institucional. Una experiencia con directivos de centros públicos de enseñanza primaria de Mallorca». *Actas del V Congreso Interuniversitario de Organización de Instituciones Educativas*. Madrid: Universidad Complutense, 442.
- BOIB núm. 88, de 18/07/00. Ordre del Conseller d'Educació i Cultura de dia 10 de juliol de 2000, de regulació de la organització i el funcionament dels instituts d'educació secundària de les Illes Balears per al curs 2000-2001.
- BOIB núm. 76, de 25/06/02. Ordre del Conseller d'Educació i Cultura de dia 7 de juny, de regulació de la organització i el funcionament dels instituts d'educació secundària de les Illes Balears per al curs 2002-2003.
- DELVAL, J. (1982). *Crecer y pensar*. Barcelona: Laia.
- DIEZ, E. J. (2003). «La Ley de calidad: ¿calidad para quién?». *Aula*, núm. 119, pàg. 67-70.
- FERNÁNDEZ ENGUITA, M. (1985). *Integrar o segregar. La enseñanza secundaria en los países industrializados*. Barcelona: Laia.
- FERNÁNDEZ ENGUITA, M.; LEVIN, H. M. (1989). «Las reformas comprensivas en Europa y las nuevas formas de desigualdad educativa». *Revista de educación*, núm. 289, pàg. 49-64.
- FERRANDIS, A. (1988). *La escuela comprensiva: situación actual y problemática*. Madrid: Centre de publicacions del MEC.
- IGLESIAS, L. (2000). «Cero en conducta». *El correo de la UNESCO*. Gener, 14-16.
- Instruccions de la Direcció General de Planificació i Centres per a l'organització i el funcionament dels centres docents públics d'educació secundària per al curs 2003-2004.
- JIMÉNEZ MARTÍNEZ, F.; VILÀ SUÑÉ, M. (1999). *De la educación especial a la educación en la diversidad*. Màlaga: Aljibe.
- MEC (1990). Llei orgànica d'ordenació general del sistema educatiu.
- MEC (1995). Llei orgànica de la participació, avaluació i govern dels centres docents (BOE 21-11-95).
- MEC (2002): Llei orgànica de qualitat de l'educació (BOE 24-12-2002).
- MEC (2002): Reglament orgànic de centres.
- Ordre del conseller d'Educació i Cultura de dia 7 de juny de 2002, de regulació de l'organització i funcionament dels instituts d'educació secundària de les Illes Balears i d'elaboració i aplicació de projectes d'intervenció educativa per al curs 2002-2003 (PIE).
- Ordre del conseller d'Educació i Cultura de dia 14 de juny de 2002, per la qual es regula l'elaboració i execució del programa d'acolliment lingüístic i cultural adreçat a alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu de les Illes Balears que cursa estudis als instituts d'educació secundària. (PALIC).
- Orientacions de la Direcció General d'Ordenació, Innovació i Formació del Professorat per als departaments d'orientació per al curs 2003-2004 (setembre).